

Beslutningsforslag nr. B 147. Fremsat den 11. april 2003 af Torben Hansen (S), Svend Auken (S), Inger Bierbaum (S), Pernille Blach Hansen (S), Helge Mortensen (S), Frode Sørensen (S), Jytte Wittrock (S), Jørn Jespersen (SF) og Anne Grete Holmsgaard (SF)

Forslag til folketingsbeslutning

om naturpleje og naturgenopretning, om mere natur til flere – en naturreform for Danmark

- Folketinget opfordrer regeringen til at fremlægge en handlingsplan,
- som skaffer naturen mere plads ved at skabe 100.000 ha nye vandløbsnære engarealer, overdrev og strandenge de kommende år,
 - som tager initiativ til at sikre en forstærket pleje af naturen på såvel private som offentlige arealer, og
 - som tager initiativ til at styrke statens, amternes, kommunernes og lodsejernes indsats for naturgenopretning, der bl.a. sikrer etablering af 300 m bufferzoner omkring særlig sårbar natur.

Bemærkninger til forslaget

Naturen forarmes

Socialdemokratiet ser dette beslutningsforslag som en del af en større reform af den danske natur. En reform, der desværre er nødvendig for at imødegå den større og større forarmelse af dansk natur og danske naturværdier, en forringelse, som bl.a. Wilhjelmudvalget pegede på i rapporten »en rig natur i et rigt samfund« fra november 2001. Beslutningsforslaget skal også ses som en direkte forlængelse af Wilhjelmudvalgets anbefalinger om bedre beskyttelse af eksisterende natur, bedre grundlag for en målrettet naturforvaltning samt fortsat styrkelse og målretning af sektorens indsats.

Gennem århundreder har mennesker formet og udviklet Danmark efter deres behov, og de sidste hundrede år er danskerne også blevet optaget af at beskytte deres natur og deres åbne landskab.

Men den industrielle udvikling og varetagelsen af de økonomiske interesser har slidt på de danske naturværdier. Det gælder ikke mindst indvindingen af land, intensivering af landbrugets dyrknings- og driftsformer, udviklingen af et moderne vejnet og den kraftige udbygning af større og mindre bysamfund. Ofte har det været en ond cirkel, hvor god dyrkningsjord er blevet inddraget til byformål, mens marginale jorder er inddraget til dyrkning af korn og andre intensive afgrøder. Naturens kvalitet er kraftigt på retur.

Danmark trænger til en naturreform. Mulighederne for at modvirke fortsatte tab og for at genskabe de allerede tabte naturværdier må udnyttes fuldt ud gennem en samlet reform af naturpolitikken. Ikke mindst vore børn og børnebørn skylder vi retten til at opleve en rig og dynamisk natur.

Naturens balance er truet

Naturen har for lidt plads og for lidt vand, den tilføres for mange næringsstoffer, og naturarealerne er for små, for isolerede og under tilgroning. Naturen kan ikke klare den nuværende intensive anvendelse, hvor græsning, høst af hø og høslæt bliver stadig mere sjældent.

Udnyttelsen af naturen i Danmark er ikke bæredygtig.

Det ses f.eks. ved, at omkring 10 pct. af det formodede antal arter i Danmark er truede. Omkring 340 arter er uddøde siden 1850, størstedelen som følge af menneskelig aktivitet. Mange bestande af vilde planter og dyrearter befinder sig på eller under grænsen for overlevelse. Endvidere er arealet med klitter, heder, strandenge, overdrev, enge og moser i løbet af de sidste 150 år blevet reduceret fra i gennemsnit 60 pct. til 8-9 pct. af landets areal. De enkelte arealer er samtidig blevet meget små, og de plejes ikke tilstrækkeligt.

Omkring 80 pct. af landets areal er påvirket af dræning. Mange søer og fjorde er afvandet, og mindst 140.000 ha er i dag pumpearealer, som tidligere var eng, kær, mose, sø eller fjord. Kun ca. 2 pct. af vandløbene er naturligt slyngede.

Naturpleje og naturgenopretning

Beslutningsforslaget indeholder en styrkelse af naturplejen. Det gælder statens, amternes og kommunernes naturpleje og den naturpleje, der udføres af landbrug og skovbrug.

Tilgroning som følge af ophørt ekstensiv landbrugsdrift og tilførsel af især luftbårne næringsstoffer samt anvendelse af pesticider er en af de væsentligste trusler for mange naturområder og deres indhold af vilde planter og dyr. Derfor er styrkelse af naturplejen et vigtigt initiativ for at få tilvejebragt en gunstig bevaringsstatus i de internationale naturbeskyttelsesområder (Natura 2000-områder) med tilhørende arter samt i de naturtyper, der er beskyttet af naturbeskyttelseslovens § 3, og i de fredede områder.

Der er behov for en vifte af instrumenter for at fremme en målrettet naturpleje hos lodsejere, erhverv og myndigheder, herunder frivillige aftaler som f.eks. de miljøvenlige jordbrugsforanstaltninger (MVJ-aftaler), plejeplaner for fredede områder, etablering af fælles græsning, beskyttelse af eksisterende overdrev m.v. – initiativer, der er vigtige af hensyn til naturen, men som også er vigtige for, at Danmark kan leve op

til internationale aftaler og EU-direktiver som f.eks. habitatdirektivet og fuglebeskyttelsesdirektivet.

Et andet væsentligt led i en kommende dansk naturpolitik er en sikring af naturskovene, som er de sidste rester af oprindelig dansk skov. Desuden udlægges 10 pct. af det til enhver tid værende biologisk mest værdifulde skovareal til urørt skov og anden skov med særligt hensyn til den biologiske mangfoldighed.

Den systematiske registrering af de danske naturskove, som blev aftalt i forbindelse med finansloven for 2001, er et væsentlig element i beskyttelsen af de danske naturskove både nu og i fremtiden.

Skov med en lang, ubrudt historie indeholder en særlig værdifuld biodiversitet, herunder den oprindelige genpulje af hjemmehørende træer og buske. Urørt skov og anden skov, som har biodiversitet som hovedformål, har et stort potentiale for udvikling af rigere biologisk mangfoldighed, som også kan spredes til de omgivende skove. Disse skovtyper kan desuden give anderledes og spændende oplevelser for skovens gæster.

Der skal endvidere ske en øget målretning mod varettagelse af naturhensyn gennem en ændret udpegnings af særlig følsomme landbrugsområder (SFL-områder), så de i højere grad dækker områder med væsentlige naturinteresser. MVJ-ordninger bør desuden ændres, så de i højere grad understøtter pleje, beskyttelse og udvikling af naturen i områder med særlige naturinteresser, og bør understøttes af udviklingen af andre frivillige ordninger.

Dette for at skabe bedre mulighed for at få afgrænsede halvkulturrealer og eksisterende overdrev gennem forskellige forvaltningsindsatser, herunder f.eks. MVJ-tilskud og udlægning af randzoner i kraft af udtagingsordningen. Dette er vigtigt for at få forbedret naturkvaliteten af og sammenhængene mellem halvkulturrealer, herunder forbedring af kvaliteten i Natura 2000-områderne og i ådalene.

Der skal gennemføres restriktioner for udledning af ammoniak omkring særlig sårbare naturområder i forbindelse med udledning fra punktkilder og udbringning af gødning. Disse restriktioner knyttes til bufferzoner på – som udgangspunkt – 300 m, der fastlægges omkring de særlig sårbare naturområder.

Inden for disse bufferzoner fastsættes der krav til ammoniakemissionen fra stald- og gødningsanlæg samt krav til udbringningsteknik ud fra en konkret vurdering af den enkelte lokalitets sårbarhed og tilstand, områdets terræn og vindforhold m.v. Det forudsættes, at der samtidig sker en gradvis reduktion af baggrundsudslippet af ammoniak.

Bufferzonerne har til formål at nedbringe den lokale påvirkning fra ammoniakkvælstof i særlig sårbare naturområder. Initiativet er vigtigt for at sikre biodiversiteten i lyngheder, klitheder, højmoser, overdrev og lobeliasøer – områder som i disse år mister deres karakteristiske bevoksning. F.eks. bliver lynghederne græsbevoksede, klithederne vokser til, og overdrevene, hvortil er knyttet 485 arter fra rødlisten, får en stadig mere ordinær plantesammensætning.

Pesticidtrykket skal generelt sænkes, og anvendelse af gødsning og pesticider på § 3-arealer som overdrev, heder, strandenge, moser m.m. skal helt ophøre.

Vandløb og de tilgrænsende engarealer har et stort potentiale for at udvikle et rigt plante- og dyreliv og for at genskabe økologiske sammenhænge, herunder spredningskorridorer. Enge og slyngede vandløb har en naturlig tilbageholdelse af næringsstoffer og et mindre behov for vandløbsvedligeholdelse. Derfor bør der gennemføres en koncentreret indsats for at genskabe naturligt slyngede vandløb med tilhørende vandløbsnære engarealer. Samlet ønskes der genskabt i alt 100.000 ha vandløbsnære engarealer samt overdrev og strandenge.

Forbindelserne mellem naturområderne forbedres

Et væsentligt led i naturpleje og naturgenopretning er etablering af en økologisk infrastruktur.

Mange af de nuværende naturområder er for små, for isolerede og for opsplittede. Planter og dyr på små levesteder er særlig udsatte for at forsvinde. Små naturområder, der ofte ligger adskilt af agerjord, veje, jernbaner og bebyggelse, rummer alt andet lige relativt færre levesteder end store naturområder. Når naturområderne er små, påvirkes de i højere grad af omgivelserne, og påvirkningerne rammer relativt store dele af området.

Størrelsen af en bestand af en dyre- eller planteart svinger ofte fra år til år, og en gang imellem medfører katastrofale hændelser som f.eks. forurening eller ekstreme vejrforhold drastiske ændringer i bestanden. Store bestande er som regel i stand til igen at vokse, når forholdene bliver gunstige. Små bestande har langt større risiko for helt at forsvinde, og for de opsplittede naturtyper, hvor der ofte er langt til nærmeste artsfæller, er sandsynligheden for genindvandring lille. Endvidere medfører den nedsatte udveksling af genetisk materiale mellem isolerede bestande en øget risiko for tab af genetisk mangfoldighed og dermed mindre tilpasningsdygtighed ved forandringer i miljøet.

I en forstærket naturpleje og naturgenopretning er en supplerende udpegnings af et nationalt grønt net-

værk af økologiske forbindelser mellem naturområderne altafgørende. Arbejdet kunne eksempelvis tage udgangspunkt i følgende typer af naturområder:

- Vandløbssystemer, søer, fjorde og bredzoner.
 - Våde naturtyper, enge, moser og sumpe.
 - Tørre naturtyper, overdrev og heder.
 - Træbevoksede naturtyper, skovbryn, løvskove, skræntskove.
 - Kyster, klitter, klitheder, strandenge og kystskrænter.
 - Landskabsstrøg med høj tæthed af levesteder for givne arter som f.eks. padder, sommerfugle og sjældne blomster. Det kan f.eks. være gamle, værdifulde hegn og stendiger.
 - Rasteområder hovedsagelig for trækfugle.
- Eksisterende forbindelser bør bevares og forbedres og nye etableres. Den økologiske kvalitet af en korridor bør svare til kravene stillet af den biologiske mangfoldighed, som man ønsker at tilgodese. Væsentlige barrierer, der begrænser arternes spredning i de økologiske forbindelser, kortlægges med henblik

på opprioritering af faunapassagerne på de eksisterende vejnet og jernbanelinjer.

Finansiering

Udgifterne skal dækkes af nye statslige midler, bedre udnyttelse af EU-ordninger, medfinansiering fra jordbrugserhvervene og udnyttelse af finansieringsmulighederne i forbindelse med sikring af drikkevandsinteresser.

Forslagstillerne afsætter 200 mio. kr. årligt i statslige merbevillinger til arealerhvervelser, naturgenopretning, plantning af skov – ikke mindst i nærheden af byerne – bedre pleje, naturnær skovdrift og publikumsbetjening. Derudover afsættes yderligere 200 mio. kr. årligt til en målrettet naturindsats i landbruget. Disse finansieres med 100 mio. kr. af EU's fælles landbrugspolitik, og de resterende 100 mio. kr. finansieres af jordbrugserhvervene. Alle beløbene fra erhvervene vil blive tilbageført til erhvervene – ikke mindst via udbetalinger fra ordningen for miljøvenligt jordbrug, MVJ.

Skriftlig fremsættelse

Torben Hansen (S):

Som ordfører for forslagsstillerne tillader jeg mig herved at fremsætte:

Forslag til folketingsbeslutning om naturpleje og naturgenopretning, om mere natur til flere – en naturreform for Danmark.

(Beslutningsforslag nr. B 147).

Jeg henviser i øvrigt til de bemærkninger, der ledsager forslaget, og anbefaler det til Tingets velvillige behandling.